Zöldterületek a városban

A városi környezet a városok növekedésével, a nagyarányú iparosodással, a járművek szaporodásával egyre súlyosabb terheket ró a városlakókra. E terheket elsősorban a városokban és a környékükön levő zöldterületek, a parkok ellensúlyozhatják. Ezért kívánatos, hogy legalább ötven négyzetméternyi zöldterület jusson egy-egy városlakóra, amelyből 10 négyzetméter lakótömbön belül, 10 négyzetméter a lakónegyedben, 30 négyzetméter pedig a város határain belül, legfeljebb 60 perc utazási távolságra helyezkedjék el.

Városépítőinket dicséri, hogy napjainkban már szinte a lakónegyedek, a háztömbök felépítésével egyidőben kialakítják a parkokat is körülöttük. Ezek azonban kevésnek bizonyulnak ahhoz, hogy a régi, zsúfolt városrészek zöldterületi szegénységét megszüntethessük. Budapesten — a zöldövezeti erdőket leszámítva — öt négyzetméter közterületnek számító zöldfelület jut egy-egy lakóra, és ez is igen rossz megoszlásban. A zöldterület a legsűrűbben lakott kerületekben (VI., VII., VIII.) az egy négyzetmétert sem éri el, míg Buda egyes részein az ötven négyzetmétert is meghaladja. Még több értékes zöldterület kell tehát, ehhez azonban nemcsak terület szükséges, hanem korszerű parképítési módszerek is.

Pusztítják a baktériumokat, tompítják a zajt

Több szanatóriumban megfigyelték, hogy ha a kórtermekből kivitték a növényeket, lelassult a betegek gyógyulása és megnőtt a gyógyszerfogyasztás. Ez is bizonyítja, hogy nagyon kedvező hatásúak a közvetlen környezetünkben levő növények. Ezt többek között a szemünket nyugtató zöld színüknek és a levegőt frissítő nappali oxigéntermelésüknek köszönhetjük.

Ezek a hatások a városok kő- és betonrengetegében levő növényeknél még fokozottabban érvényesülnek, sőt egyéb kedvező hatásuk is érezhető. Elsősorban az, hogy a leveleik árnyékában kevésbé melegszik fel a falfelület, a járda vagy az úttest aszfaltja, ez pedig csökkenti a felszíni porképződést. A szél által hordott por jelentős része megtapad a növények levelein, s onnan az eső visszamossa a talajra. A levegő portartalmának csökkentésével gyérül a porral együtt a levegőben lebegő káros mikroszervezetek, tehát a különféle betegségeket okozó baktériumok száma is. A növények olyan anyagokat is termelnek, amelyek a káros mikroszervezeteket pusztítják. Különösen jelentős a fűfelületek mikrobapusztító — más néven fitoncid — hatása, amit nemrégen ismertek csak fel. Ezzel magyarázható az is, hogy a salakos vagy földes területen esett sérülésnél kevésbé veszélyes a fűfelületen való játszás, sportolás közben szerzett sérülés.

Az árnyékoló, párologtató lombkoronák alatt fél méter magasságban átlag 5 fokkal alacsonyabb a levegő hőmérséklete, mint olyan területen, ahol nincsenek növények, s ez a nyári melegben bizony nagyon értékes dolog. A növényekkel borított és a kopár felületek között kialakuló hőmérséklet-különbség még szélcsendes időben is légáramlást eredményez, ami lehetővé teszi, hogy mielőbb felszálljon az elhasználódott, ártalmas füstgázokkal teli, meleg alsó levegőréteg.

Az erős, viharos szelek ellen pedig védenek a városokban levő fák, bokrok. A parkokban és a kertek mélyén a szél sebessége harmadára csökken. Jelentős a növényzet hangelnyelő, hangvisszaverő hatása is, különösen a nagy forgalomtól zajos városi utcákban. Mérések szerint magas épületekkel beépített, növények nélküli utcában, fejmagasságban körülbelül ötszörte nagyobb a zaj, mint hasonló, de fákkal betelepített utcában. Az úttestrészek közötti sávokban levő növények csökkentik a talajrázkódást okozó járművek kellemetlen hatását is.

Mindezeken kívül fontos a városban levő növények esztétikai hatása is. A fasorok felosztják, tagolják a városok területét. Az épületek közé telepített növények kiemelik az épületeket, feloldják a merev vonalakat és szépségük élményt nyújt az embernek.

„Útra kelő" fák

A parkok kialakítását már a munka kezdeténél meggyorsíthatják az előzetesen szükséges tereprendező és területtisztító munkák gépesítésével. Ezért a parképítők is mind gyakrabban földgyaluval, különböző markológépekkel és billenthető rakfelületű szállítóeszközökkel vonulnak fel a parkosításra kijelölt területre. E gépekkel szinte egyik napról a másikra átformálható a terület a kívánt felszínűre, akár sík felületűvé, akár teraszossá. Ha bozótos a terület, vagy kivágásra ítélt fák állnak rajta, akkor bozótirtó és fakiemelő gépek vethetők be ellenük. A bozótirtó gép gyorsan forgó vágókése gyufaszálak módjára bánik el az áthatolhatatlanul összefonódó bokrokkal is. A fakiemelő gép hidraulikus szerkezettel mozgatott emelővillája viszont a fákat fordítja ki gyökerestül.

Még fontosabb az, hogy ha szép koronájú, jól fejlődő, tehát értékes nagy fák kerülnek az építke-[illegible]ába, amelyek tűrik az [illegible]nogy kivágják, ha-[illegible]lásan telepítsék át őket megfelelő helyre. Az így telepített fák ugyanis már egy-két év múlva éreztetik kedvező hatásukat. A koronás fák telepítése azonban nem egyszerű munka, mert a fa nagyságától függően sokszor két-három méter átmérőjű és egy méter vastagságot meghaladó földlabdával együtt kell kiemelni a fát, majd átszállítani új helyére. Ez egy közepes méretű fánál is több tonna súly mozgatását jelenti.

Az ilyen átültetéshez különféle daruk és nagy teherbírású szállítókocsik használhatók, de több különleges gépet is szerkesztettek már e célra. Ezek közül a legérdekesebb az, amelyik két hatalmas kanálból álló markolószerkezetét hidraulikával besüllyeszti a fa körül a talajba, majd a kanalak a földlabdát közrefogva összezáródnak, utána a gép a fát a földlabdánál fogva kiemeli a helyéről és közvetlenül szállítókocsira helyezi. A fa számára kijelölt új helyen az ültetőgödröt mélyásó kanállal felszerelt markoló-fejtő géppel lehet előkészíteni.

Addig azonban, amíg a fejlett koronás fák telepítése még nagyon drága, és ezért viszonylag ritkán alkalmazható, különösen fontos, hogy a már meglevő nagy fákból minél kevesebbet pusztítsanak el. Sajnos ma még gyakori, hogy az építkezések végére szinte teljesen kiirtják a környező növényeket, nem kímélve a fákat sem, ahelyett, hogy néhány deszkaszállal körülvennék és védenék őket a sérülések ellen.

Gondoljuk csak meg: napjainkban akár hetek alatt összeszerelhetnek egy több emeletes házat is, de a mellé ültetett facsemetéből csak hosszú évek múlva, sokszor több évtized elteltével lesz jelentős árnyékot adó fa. Ezért minden építtető és építkező, valamint kiskerttulajdonos vegye figyelembe, hogy a már meglevő nagy fák szinte pótolhatatlan értékűek.

Egyébként az építkezések után még az is nagy gondot okoz, hogy rendszerint teli van a felső talajréteg építkezési anyagok maradványával, törmelékkel, és emiatt nem ültethetünk bele növényeket. A kő-, beton- és tégladarabok kőszedő géppel távolíthatók el a leggyorsabban. E gép nagy, sokfogú villához hasonló szedőszerkezete a talaj felszínére forgatja és sávokba összegyűjti a törmelékdarabokat. Ha szállítószalagot kapcsolnak hozzá, közvetlenül teherautóra is rakható a kiszedett kő.

A törmelékdarabok kiszedésével azonban csak részben javítható meg a talaj, ezenkívül rendszerint jó minőségű termőfölddel is be kell teríteni a területet. Sokkal kevesebb gondot és költséget okoz a talajjavítás, amióta az építkezés megkezdése előtt — más országok gyakorlatához hasonlóan — a felső termőföldréteget az építkezés területéről tolólapokkal halmokba tolják, s az építkezés befejezése után visszaszállítják, majd elterítik ott, ahol növényt kívánnak ültetni.

A salakhányók betelepítése

Eddig szinte megoldhatatlan volt a bánya- és a nagy iparvárosok mellett levő salak- vagy egyéb hulladékanyag-lerakodóhelyek, a meddőhányók növényekkel való betelepítése, pedig e hányók növényborítás nélkül állandó porellátói a városnak. Eddig legfeljebb a legigénytelenebb növények megtelepítésére kerülhetett sor, a jövőben azonban lehetőség kínálkozik arra, hogy a hányókat is betelepíthessék növényekkel, a külföldön kidolgozott „plastsoil" eljárás segítségével. Az eljárás során a növények számára kiásott ültetőgödrök vagy árkok aljába tíz centiméter vastag, víztartó műanyag habot készítenek. A porózus habrétegbe helyezik a növények gyökerét, majd betemetik az árkot.

A műanyag hab nemcsak a vizet, hanem a vízzel együtt adagolt tápanyagokat is felfogja és így lehetővé teszi a beültetett növény fejlődését. Hasonló módon felhasználható lesz majd ez a műanyag habos módszer a futóhomokos területeken is, ahol ugyancsak nehéz parkosítani.

Futószőnyeg fűből

A parkok elmaradhatatlan alkotóeleme a gyepfelület. Előre gyártott gyepszőnyegből akár órák alatt zöldellő gyepfelület létesíthető. Az előre gyártás során sík betonfelületre vagy döngölt földre helyezett műanyag fóliára három centiméter vastag rostos tőzeget terítenek. A tőzegre vetik el a fűmagot, majd behintik vékonyan földdel és alaposan lehengerezik, beöntözik a vetést. További rendszeres öntözés során a fűmag hamarosan kicsírázik és kizöldell. Ettől kezdve már nemcsak öntözik, hanem műtrágyát is adagolnak és rendszeresen nyírják, hengerezik.

Másfél-két hónap múlva a fűgyökerek teljesen átszövik a tőzegréteget. Ekkor hagyják kissé kiszáradni a gyepfelületet, késsel több méteres csíkokra vágják, s a csíkokat faru[illegible] felgöngyölítik. Így szállítják [illegible]vesítésre előkészített terü[illegible] ahol csak le kell teríteni [illegible] egymás mellé a gyepdarab[illegible] mintha szőnyegek volnána[illegible] lehengerezés, beöntözés után[illegible] is az új, máris zöldellő gye[illegible]let.

Szinte elszakíthatatlan gye[illegible]nyeg is készíthető úgy, hogy [illegible]zegréteg alá dróthálót teríl[illegible] mert ekkor a dróthálót is [illegible] beszövik a gyökerek.

Komiszár La[illegible]